

Kurzus kódja(i): BBN-FLM-231:20
BBN-FLM-233.01
BMA-FLMD16-111.01

Kurzus címe: Magyar film a kezdetektől az 1950-es évek végéig

Tanár neve: Vajdovich Györgyi

Kurzus időpontja, helye: hétfő 10 45-12 15, 34-es terem

Kurzus típusa: előadás

Kurzus leírása: A kurzus a magyar film történetét dolgozza fel a kezdetektől az 1950-es évek végéig, felölelve a némafilmkorszak, a hangosfilmváltás, a harmincas és negyvenes évek, a koalíciós idők és a sztálinista korszak filmjeit. A korszakok tárgyalásánál kitérünk a gyártástörténeti körülményekre, a kor jellemző filmtípusaira, az egyes műfajok sajátosságaira és a szerzői filmes törekvésekre, valamint sor kerül egyes alapvetően fontos filmek elemzésére. A kurzus alkalmassá teszi a hallgatókat a filmtörténeti folyamatok felismerésére és azokra való reflektálásra, valamint arra, hogy a magyar filmtörténetet elhelyezzék az európai filmtörténet átfogó trendjeihez képest.

Részletes tematika:

A filmvetítés, forgalmazás és gyártás beindulása Mo-on (1896-tól 1912-14-ig)
A némafilm aranykora (1914-18): gyárok, alkotók, színészek, filmek
A magyar film a Tanácsköztársaság idején és az 1920-as években
A magyar hangosfilm születése, a korai hangosfilmek; kísérletek a „művészfilm” megteremtésére

A harmincas évek glamúrfilmje (történettípusok, figurák, színészek, a glamúrstílus)

A harmincas évek vígjátékainak műfaji sajátosságai
A magyar filmgyártás átalakulása 1939 után; a vígjáték átalakulása 1939-től; új műfajok megjelenése

A komédia és a melodráma különbségei; a melodráma korai formái, a melodráma a negyvenes években (magyar film noir)

A népi film; realista törekvések megjelenése a negyvenes években

A koalíciós idők filmje; a sztálinista korszak filmjei (munkaverseny- és szabotázsfilmek, kosztümös filmek)

Az 1953-57 közötti korszak filmjei (katasztrófafilmek, vígjátékok, társadalmi parabolák)

A szerzői film korai megjelenési formái 1954-től

Kurzus teljesítésének Kollokvium:

követelményei: A vizsga előfeltétele egy filmismereti beugró a kötelezően megtekintendő filmekből min. 70%-os teljesítéssel. Sikertelen beugró esetén a hallgató nem kap jegyet, a beugrót ismételni egyszer lehet.
A vizsga formája helyben írt írásbeli dolgozat.

Kötelező és ajánlott filmek: Kötelezően megtekintendő filmek:

02.12.
Korda: Az Aranyember
Uher: A bánya titka

02.19.
Kertész: Jön az öcsém
Székely: Hyppolit, a lakáj

02.26.
Fejős: Tavaszi zápor
Gaál: Meseautó

03.05.
Marton: Elnökkisasszony
Székely: Lovagias ügy

03.12.
Hamza D.: Egy szoknya, egy nadrág
Tóth: 5 óra 40

03. 19.
Kalmár: Halálos tavasz
Bánky: Szerető fia, Péter

03.26.
Szóts: Emberek a havason
Radványi: Valahol Európában

04.09.
Bán: Talpalatnyi föld
Keleti: Ifjú szívvel

04.16.
Gertler: Állami áruház
Ranódy-Nádasdi: Ludas Matyi

04.23.
Makk: Mese a 12 találatról
Fábr: Körhinta

05.07.
Várkonyi: Keserű igazság
Fábr: Hannibál tanár úr

05.14.
Máriássy: Egy pikoló világos
Makk: Ház a sziklák alatt

Ajánlott filmek:

Deésy: Aphrodité
Lázár: Kék bálvány
Gaál: Címzett ismeretlen
Gaál: Pesti mese
Hamza D.: Külvárosi őrszoba
Balogh: Tomi, a megfagyott gyermek
Martonffy: Egy bolond százat csinál
Patkós: A két Bajthay
Keleti: A tanítónő
Szóts: Ének a búzamezőkről
Keleti: Mágnás Miska
Máriássy: Kis Katalin házassága
Várkonyi: Nyugati övezet
Keleti: Kiskrajcár
Bán: Az első fecskék
Makk: Liliomfi
Várkonyi: Simon Menyhért születése
Makk: A 9-es kórterem
Banovich: Az eltűszentett birodalom
Keleti: Tegnap
Máriássy: Külvárosi legenda
Herskó: Vasvirág

Ajánlott irodalom: Könyvek

A Magyar Filmarchívumban őrzött játékfilmek adatait és rövid tartalmát a Magyar Filmográfia tartalmazza. Ld. *Magyar Filmográfia. Játékfilmek – Hungarian Feature Films 1931-1998.* (szerk. Varga Balázs) Budapest, Magyar Filmintézet 1999. (A Nemzeti Filmarchívumban őrzött 1931 előtti filmek adatai a függelékben található)

Balogh Gyöngyi–Gyürey Vera–Honffy Pál: *A magyar játékfilm története a kezdetektől 1990-ig.* Budapest, Műszaki Könyvkiadó, 2004.

Balogh Gyöngyi–Király Jenő: „Csak egy nap a világ...”. *A magyar film műfaj- és stílustörténete 1929–1936.* Budapest, Magyar Filmintézet, 2000.

http://mandadb.hu/common/file-servlet/document/641428/default/doc_url/Csak_Egy_Nap_a_Vilag.pdf

Király Jenő: *Karády mítosza és mágiája.* Háttér Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 1989.

Kőhádi Zsolt (szerk.): *A magyar film olvasókönyve (1908–1943). Szöveggyűjtemény.* Budapest, Magyar Nemzeti Filmarchívum, 2001.

Kőhádi Zsolt: Magyar film hangot keres (1931–1938). In: *Filmspirál* II. évf. (1996) no. 2. pp. 67–131.; no. 3. pp. 1–52., no. 4. pp. 88–117.; no. 5. pp. 104–134.; III. évf. (1997) no. 6. pp. 58–79.; no. 7. pp.

Kőhádi Zsolt: *Tovamozduló ember továbbmozduló világban. A magyar némafilm 1896–1931 között.* Budapest, Magyar Filmintézet, 1996. http://mandadb.hu/common/file-servlet/document/612405/default/doc_url/x_Kohati_Zsolt_Tovamozdulolo_ember_tovamozdulolo_vilagban_Javitott.pdf

Magyar Bálint: *A magyar némafilm története 1896–1918.* Budapest, Magyar Filmtudományi Intézet és Archívum, 1966.

Magyar Bálint: *A magyar némafilm története 1918–1931.* Budapest, Magyar Filmtudományi Intézet és Archívum, 1967.

vagy: Magyar Bálint: *A magyar némafilm története. Némafilmgyártás 1896–1931.* Budapest, Palatinus, 2003.

Nemeskürty István: *A képpé varázsolt idő.* Budapest, Magvető, 1983.

Nemeskürty István: *A magyar film története. (1912–1963)* Budapest, Gondolat, 1965.

Nemeskürty István: *A meseautó utasai. A magyar filmesztétika története 1930–1948.* Budapest, Magvető, 1965.

Nemeskürty István–Karcsei Kulcsár István–Kovács Mária: *A magyar hangosfilm története a kezdetektől 1939-ig.* Filmtudományi Intézet és Filmarchívum, Budapest, 1975.

Sándor Tibor: *Őrségváltás. A magyar film és a szélsőjobboldal a harmincas-negyvenes években (Tanulmányok, dokumentumok).* Budapest, Magyar Filmintézet, 1992.

http://mandadb.hu/common/file-servlet/document/590255/default/doc_url/Sandor_Tibor_Orsegvaltass.pdf

Sándor Tibor: *Őrségváltás után. Zsidókérdés és filmpolitika 1938–1944.* Budapest, Magyar filmintézet, 1997.

http://mandadb.hu/common/file-servlet/document/590345/default/doc_url/Sandor_Tibor_Orsegvaltass_utan.pdf

Szalay Károly: *A geg nyomában.* Budapest, Magvető, 1972. II. fej. A magyar filmvígjáték karaktere I. (Eszmék, művek, alkotók); III. fej. A magyar filmvígjáték karaktere II. (Komikus szerkezetek és komikus elemek)

Szilágyi Gábor: *Tűzkereszttség.* Budapest, Magyar Filmintézet, ?.

Szilágyi Gábor: *Életjel. A magyar filmművészet megszületése 1954–56.* Budapest, Magyar Filmintézet, 1994.

Valamint:

<http://magyar.film.hu/filmtortenet/>

Mozgóképtár. CD-ROM. (A magyar játékfilmek története) 1., 2., 3. Budapest, Magyar Filmintézet.

online adatbázis formájában: <http://mkt.yii.hu/portal/hu>

Vajdovich Györgyi: Magyar filmtörténet a kezdetektől 1918-ig. In: *Kettős kötődés. Az Osztrák–Magyar Monarchia (1867–1918).* CD-ROM. Budapest, Enciklopédia Humana Egyesület, 2001., illetve In: *Magyar Kódex 5.* Budapest, Kossuth Kiadó, 2001. (<http://mek.oszk.hu/01900/01905/html/index4.html>)

Vajdovich Györgyi – Varga Balázs: Magyar filmtörténet 1919-től napjainkig. In: *A Dunánál. Magyarok a XX. században (1918–2000).* CD-ROM. Budapest, Enciklopédia

Humana Egyesület, 2001., illetve In: *Magyar Kódex* 6. Budapest, Kossuth Kiadó, 2001. (<http://mek.oszk.hu/01900/01906/html/index4.html>)

Cikkek

- Balogh Gyöngyi: A stílussteremtő magyar film. Székely István: Hyppolit, a lakáj I–II. *Filmkultúra* XXX. 1994 szept. és 1994 okt.
- Balogh Gyöngyi: Beszélni tanul a kép. A magyar hangosfilm születése és A kék bálvány. *Filmkultúra* XXX. (1994) no. 6. pp. 11–5.
- Balogh Gyöngyi: Nevető és síró polgári mozi. *Kultúra és közösség* 1990/2. pp. 92–113.
- Benke Attila: Hazatérések. Házasság és család válsága az 1939-1945 közötti magyar családi melodramákban. *Metropolis* 17 (2013) no. 2. <http://www.metropolis.org.hu/?pid=16&aid=493>
- Bolykovszky Béla: A magyar filmművészet szolgálatában. Visszaemlékezések. *Filmkultúra* XXVII (1991) I. rész: no. 4. pp. 5–16., II. rész: no. 5. pp. 32–42.
- Czakó Ágnes: A bánya titka. *Filmkultúra* XXIX (1993) no. 3. pp. 25–24.
- Karcsai Kulcsár István: Emlékezés egy humanista filmkészítőre. [Balogh Béla] *Filmkultúra* XXI (1981) no. 1. pp. 40–43.
- Karcsai Kulcsár István: „Őrségváltás” után. „Népi film” 1939–1944. *Filmkultúra* XXI (1985) no. 11. pp. 14–24. (emc-n)
- Király Jenő: Fenn az égben az angyalok vigyáztak ránk. *Kultúra és közösség* 1990/2 pp. 71–91.
- Kovács Mária: Balogh Béla és a szentimentalizmus. *Filmkultúra* XXI (1981) no. 1. pp. 44–46.
- Kőhádi Zsolt: Dalmáciai motívumok. Deésy Alfréd: Aphrodité. *Filmkultúra* XXVIII (1992) no. 4. pp. 41–45.
- Kriston László: Kertész Miksa bátyánk munkamániás élete. *Filmtett* 2012. <http://www.filmtett.ro/cikk/3048/kertesz-miksa-batyank-munkamani-as-elete-1-resz-az-europai-tanuloevek>
<http://www.filmtett.ro/cikk/3052/kertesz-miksa-batyank-munkamani-as-elete-2-resz-az-zsaner-kameleon>
<http://www.filmtett.ro/cikk/3056/kertesz-miksa-batyank-munkamani-as-elete-3-resz-a-warner-studio-reme>
- Lakatos Gabriella: „Én olyan rettenetesen gyűlölöm, ahogy még nem szerettem senkit.” A magyar screwball comedy 1931 és 1944 között. *Metropolis* 18 (2014) no. 3. <http://www.metropolis.org.hu/?pid=16&aid=515>
- Pápai Zsolt: El nem csókolt csókok. Megjegyzések a magyar film noirról. *Metropolis* 17 (2013) no. 4. pp. 8–32. <http://www.metropolis.org.hu/?pid=16&aid=498>
- Vajdovich Györgyi: A magyar film 1939 és 1945 között. *Metropolis* 17 (2013) no. 2. 6–10. <http://www.metropolis.org.hu/?pid=16&aid=480>
- Vajdovich Györgyi: Ideológiai üzenet az 1939-1944 közötti magyar filmekben. *Metropolis* 17 (2013) no. 2. pp. 68–76. <http://www.metropolis.org.hu/?pid=16&aid=484>
- Vajdovich Györgyi: Vígjátékváltozatok az 1931–1944 közötti magyar filmben. *Metropolis* 18 (2014) no. 3. pp. 8–22. <http://www.metropolis.org.hu/?pid=16&aid=514>

Tematikus folyóiratszámok:

Filmspirál no. 30. Janovics Jenő

Filmspirál no. 31. Máriássy Félix

Filmspirál no. 33. Fejős Pál

Metropolis 1998 nyár: Szóts István <http://www.metropolis.org.hu/?pid=17&iid=21>

Metropolis 17 (2013) no. 2.: *Magyar film 1939–1945*

<http://www.metropolis.org.hu/?pid=17&iid=81>